

עזר להזרה

על השיעור שלמדנו במסגרת יסודי התורה
פר' אמור תשע"ד

תמוצית הדפים

תוכן דברי הגמ'

חזרת הדפים

בדרך שאלה ותשובה

דף נ"ב

ומקשינן - דבהבדלה ראינו דבייש לא סברי ברכות היום עדיפי, דתניא - דבמוצ"ש מברך איין והמאור ובשמים ואח"כ ברכות הבדלה ואם אין לו אלא כוס א' מניחו לאחר המזון^א ומברך ומשלשן כל הברכות הנ"ל לאחר ברהמ"ז, וע"כ הוא כבייש - כיון דתניא מאור ואח"כ בשמים, דלבי"ה בשמים ואח"כ מאור לשיטת ר' יהודה בדבריהם - דלא נחלקו על בהמ"ז דהוא בתחילה ועל הבדלה שהוא בסוף - רק נחלקו אי מאור קודם או בשמים, וליכא למימר דברייתא אתיא כשיטת ר' מאיר בדבריהם דבי"ה נמי סברי דמאור קודם, דלר"מ לדי"ה אין מזון "בתחילה" כדאיתא במשנה, וע"כ הוא כשיטת ר"י בדבריהם, וא"כ מבואר דברכות היום הוא באחרונה לבייש, ומשני - דשאני אפוקי יומא דכל כמה דמאחרין עדיף, משא"כ בשבת דלחקדים עדיפי.

ומקשינן עוד - דברייתא^ב מבואר דברהמ"ז טעונה כוס ובמשנתנו מבואר דקודם מברך איין ואח"כ מברך, ואין לומר דאינו שותה רק מינח לי, דהא מברך על הכוס צריך שיטעום, וכשטעום פוגמו^ג, ואין לומר דטועם בידו דהא כוס של ברכה טעון שיעור, ומשני דנפיש ליה "קצת" משיעור - דהיינו יותר מחד ותרי לא הוי, ולכן קאמר בברייתא ואם אין לו אלא אותו "כוס", אולם עדיין קשה דברייתא דר' חייא קתני בהדיא דמברך "ושותה", ומסקינן דבמשנה וברייתא דר' חייא סוברים דברהמ"ז אינו טעונה כוס, וברייתא הנ"ל סובר דטעונה כוס^ד.

טעמא דבייש - דנוטלים ידים ואח"כ מוזגין - דאם מוזג הכוס קודם יטמאו משקין דאחורי הכוס מהידיים ויטמאו הכוס ואין משתמשין בסעודה בכלי דאחוריו טמאין גזירה משום נצוצות^ה, ולכן נמי לא חששו דאם נוטלין ידיו תחילה יטמאו ידיו דעדיין לחים מהנטיילה מהכוס כיון דאין משתמשין בכוס דאחוריו טמאין, ולא חששו בייש בידים בלי משקים, דשני אינו עושה שלישי משא"כ במשקין דנעשו תחילה^ו.

וטעמא דבי"ה - דכיון דלדבריהם משתמשים בכוס דאחוריו טמאין דנצוצות לא שכיחי, חיישינן דאם נוטל תחילה יטמאו ידיו מהכוס^ז, אבל בלי נטיילה ליכא למיחש דהכוס אינו מטמא משקין שבתוכו - דהכוס דטמא מאחוריו ממשקין [דלעולם נעשים תחילה] אינו טמא בתוכו^ח אבל להיפך תוכו טמא נמי מאחוריו, ולא חששו דהכוס יטמאו ידיו וא"כ איך ישתה כוסות

הבאות בתוך המזון - משום דאין כלי מטמא אדם^ט, ולכן נמי לא חששו לסברת בי"ש כיון דמותר להשתמש בכוס הנטמא מאחוריו, ועוד סברי בי"ה - דאפי' אם נאמר כבייש - עדיף למוזג תחילה משום דתיכף לנטלת ידים סעודה^י.

טעמא דבייש דמקנח ידיו במפה ומניחה על השלחן - דאם יניח על הכסת יטמאו המפה דהוא לח מניגוב ידים מהכסת ויחזרו ויטמאו הידים, ובלי משקה לא חששו להמפה דאין כלי מטמא כלי, וכן נמי לא חששו להסב על כסת דטמא - דיטמא אדם המיסב, דאין כלי מטמא אדם.

וטעמא דבי"ה דלא יניח על השלחן - משום דהמיים שבמפה יטמאו מהשלחן ויחזרו ויטמאו האוכלין, ולא חששו דהשלחן יטמאו האוכלין דבשלחן שני עסקינן וסברי בי"ה דמותר להשתמש בשלחן שני דאין שני עושה שלישי אלא ע"י משקין, ובייש לא חששו לזה דאין משתמשין בשלחן שני משום אוכלי תרומה - ותרומה נפסלת אף בשני, ובי"ה סוברים דכהנים זרוזים הם ואין חוששין לזה, וא"כ משתמשין בשלחן שני, ומה דחששו בי"ה יותר אם יטמאו אוכלין יותר משיטמאו הידים אם יניח על הכסת - משום דידיים אין בו עיקר מהתורה משא"כ טומאת אוכלין^{יא}.

טעמא דבייש דמכבדין הבית קודם הנטיילה - דכיון דיש פירורים אם נוטלין ידים אתה מפסיד אוכלין^{יב}, דסברי דמותר להשתמש בשמש ע"ה דאינו יודע לכבד הפירורין שיש בו כזית ונמצא מאבד אוכלין.

ובי"ה - דמשתמשין רק בשמש ת"ח והוא אינו משייר רק פירורים דאין בו כזית ופירורים כאלו מותר לאבדן ביד^{יג}.

רב הונא - בכל הלי כבייה אבל הכא כבייש.
רב אשעיא - מתני' כאן להיפך ולדבריו הלי כבייה.

מה דתנן במתני' דלכו"ע נר קודם בשמים - הוא לר"מ אבל ר' יהודה סובר דלא נחלקו בי"ש ובי"ה שמזון הוא בתחילה והבדלה בסוף ונחלקו - אי נר קודם או בשמים

^א דקי"ל כרבנן בידיים (פ"ג מ"א) וכו', ומה דלפעמים יש משקין תבשיל טופח על הידים - אין עליו תורת משקין אלא תורת אוכל (רש"י), ולא אתא חששא דנצוצות ומפקעה הלכתא זו (רש"י), ומה שלא חשב לעיל בדף כ"ב. בהדי אייך תכיפות עי' בתוס'.

^ב ברש"י ביאר דאף אם נאמר כבייש דאין משתמשין בשלחן שני וא"כ איכא למיחש לטומאת אוכלין - מכ"מ סברי בי"ה דטוב יותר להניח על הכסת משום "דיש לחוש שמא אירע מקרה שישתמשו בשלחן שני, ולפי"ד ב"ש קאמרי לדברי ב"ש, אולם עי' בתוס' דחלקו עי"ז וביארו דבי"ה באה רק להסביר דבריהם עי"ש. ועי' בראשונים, ועי' באחרונים בזה.

^ג עי' בהגהות הב"ח ועוד מה דמחקו מהגמ' דנראה דהוא יתור לשון, אולם עי' ברש"י ועוד מה דביארו בזה.

^ד אבל קשה לעניות (תוס' וכמבואר בחולין ק"ה:), ועי' במג"א ס' ק"פ ס"ג דכונת התוס' דאין לדרוש עליהם ולכן צריך לכבד הבית אבל לאבדן עי" מים מותר, ועי' בשע"ת שם דאם איכא כזית ביחד אסור ועי' במשנ"ב שם סק"י.

^א ואף דמבואר בפסחים (ק"ז:); דאין אוכלים לפני הבדלה - שם מירי דיהי' לו כוס למחר או דהי' מחמיר על עצמו, אבל הכא סבר דברהמ"ז טעונה כוס ולכן מניחו לברהמ"ז (תוס' ועי' בראשונים).

^ב עי' בראשונים דלכאורה אפשר להקשות כן ממשנתנו עי"ש.

^ג ואם פוגמו אין אומרים קידוש והבדלה היכא דאפשר ובשאי אפשר נותנים לתוכו מים ומברך, דוקא קידוש והבדלה אבל בפה"ג מברכין (תוס' ועי' בראשונים, ועי' בפסחים ק"ה: ובראשונים שם).

^ד כן פירש רש"י ולפי המהרש"א, ועי' באחרונים.

^ה שמא יתזו טיפות מהכלי ויטמאו מהכלי ושוב יטמאו ידיו (רש"י).

^ו דגורו שיהא משקין ראשונים מטמאים כלי - משום משקין דזב וזבה (רש"י).

^ז ואיכא בידיים מסואבות, ולא חששו בתוך הסעודה דידו יהי' לחות - דאדם מנגב ידיו יפה קודם אכילה משא"כ בשתיה (תוס').

^ח דעבדו רבנן הכריא כי היכי דלא לישרפו עליו תרומה וקדשים (רש"י).

קודם וסברי ב"ה בשמים קודם נר, ואמר ר' יוחנן דנהגו⁷⁷ כביה ואליבא דר"י, וכן עשה רבא.

במשנה לב"ש - שברא מאור האש, ולב"ה בורא מאורי האש

רבא - בברא כו"ע דברא משמע ופליגי בבורא דב"ש סברי דעתיד למברא, וב"ה סברי דיש במשמעו נמי לשון עבר⁷⁸.

רב יוסף - דהא בפסוקים חזינן דהוא לשון עבר דכי יוצר אור ובורא חושך, ועוד כי יוצר הרים ובורא רוח, ועוד כי בורא שמים וגו'. אלא כו"ע מודי דבורא נמי לשון עבר ונחלקו - דב"ש סברי דחדא נהורא איכא בנורא ולכן מברכין "מאור", וב"ה סברי דכמה נהורי איכא⁷⁹ ולכן מברכין "מאורי" בלשון רבים⁸⁰. ותניא הכי בברייתא בסברת ב"ה.

אין מברכים על הנר דעכו"ם - משום דלא שבת⁸¹, ועל הבשמים - דמיירי ממסבת עכו"ם [לאכילה לסעודה] דסתמם לע"ז הוא, ומה דתנן בסיפא אין מברכין על הנר ובשמים של ע"ז - מה טעם קאמר⁸².

אור ששבת מברכין עליו, ושלא שבת אין מברכין עליו.

רב נחמן בר יצחק - שבת היינו ממלאכת עבירה, דלאור של חולה וחייה מברכין עליו, וכן איתא בברייתא - דעששית דהיתה דולקת מע"ש בבית ישראל כל השבת למוצי"ש מברכין עליה⁸³.

דף נ"ג

נכרי שהדליק במוצי"ש מנר של ישראל וישראל הדליק מנירו מברכין עליו, ונכרי דהודלק מנכרי אין מברכין, והחילוק - דאין לומר דחילוק הוא - דנכרי הא לא שבת דבישראל מנכרי נמי לא שבת, ולא אמרינן דאיסורא אזיל לוי ובנדא דישאל מתילדא, כד"א"כ אמאי המוציא שלהבת ברה"ר חייב⁸⁴ - הא מה שעקר לא הניח וכו', אלא ע"כ דאיסורא נמי איתיה וכשמברך מברך

⁷⁷ אף דבכל הש"ס נהגו היינו דאורוי לא מורינן רק אם עשה כן לא מהדרין לוי - הכא כיון דלא פליגי אמוראי בזה נהגו היינו דנהגין כל לכתחילה (תוס').

⁷⁸ וזדאי לכו"ע מברכין בלשון עבר דמברכין על האור שברא בו ימי בראשית דבמו"ש נברא האור (רש"י). ומה דמברכים לב"ה בשלון בורא אע"ג דבברא כו"ע מודי דהוא לשון עבר - דלשון קרא עדיף (תוס').

⁷⁹ שלהבת אדומה לבנה וכו' (רש"י). ועי' באחרונים דביארו יסוד מחלוקתם.

⁸⁰ ומה דב"ש נקט בלשון ברא וב"ה בורא אע"ג דלא נחלקו בזה לרב יוסף - כ"א תפס הלשון שה"ר רגיל (תוס' הרא"ש ועוד, וע"ע באחרונים בזה).

⁸¹ ממלאכת עבירה דע"כ עושה מלאכה לאורו וכו' (רש"י).

⁸² ולפ"ז אף בנר ששבת אסור לברך עליו כיון דבאה ממוסבת עכו"ם (תוס' הרא"ש וע"ע באחרונים מש"כ בזה).

⁸³ כיון דלא נעבדה בו עבירה (רש"י), ועי' במסורת הש"ס גירסת הערוך ועי' באחרונים בזה.

⁸⁴ באמת לא שייך לומר כן דא"כ נכרי מנכרי נמי שרי אלא דעדיפא מינה פריך (תוס').

⁸⁵ דהא חייב רק אשלהבת דאחרס אינו חייב דליכא ב' שיעורא, וגחלת ליכא דאיירי דשייפא לחרס במשחא וכו' (רש"י).

אתוספות דהתיארא, ומה דאסור בנכרי מנכרי גזירה משום נכרי ראשון ועמוד ראשון⁸⁶.

מהלך חוץ לכרך ורואה אור אם רוב נכרים אינו מברך ואם רוב ישראל מברך, ובאמת אף במחצה על מחצה מברך כמו שמדויק ברישא דרק אם רוב עכו"ם אינו מברך, ואידי דתני ברישא רוב ישראל תני בסיפא דברוב ישראל מברכים.

מהלך חוץ לכרך ורואה תינוק ואבוקה בידו בודק אחריו אם הוא ישראל ואז מברך, משא"כ בגדול בודאי עכו"ם הוא - דהכא מיירי סמוך לשקיעת החמה וא"כ בודאי גוי הוא דישאל לא ממחר כ"כ סמוך לחשיכה, משא"כ בקטן.

מהלך חוץ לכרך וראה אור עבה ככבשן מברך עליו ואם אינו עב כ"כ אינו מברך⁸⁷, וזוהו רק בסוף לאחר שנשרפו האבנים⁸⁸ אבל בתחילת שריפת אבנים אין האור להאיר ואין מברכין.

אור של ביהכ"נ כשיש אדם חשוב הנר דולק לכבודו ואין מברכין, ואי ליכא אדם חשוב הנר דולק להאיר, ואף בשיש אדם חשוב אם איכא חזנא [שמש שאוכל בביהכ"נ] אף לאורה עשויה ומברכין, וזוהו רק אם ליכא סהרא אבל אם איכא סהרא דחזון יכול לאכול לאורה אין מברכין דלא להאיר הודלקה אלא לכבוד אדם חשוב⁸⁹.

היו יושבין בביהמ"ד והביאו אור לפניהם - לב"ש כ"א מברך לעצמן ולא א' לכל משום ביטול ביהמ"ד⁹⁰, ולב"ה - א' מברך לכולם דברוב עם הדרת מלך.

וכסברת ב"ש עבדו בבית של ר"ג דלא היו אומרים מרפא [אסותא⁹¹] בביהמ"ד מפני ביטול ביהמ"ד.

אין מברכין על הנר של מתים - דלכבודו דמת עבידי.

ולא על בשמים של מתים - דלעבורי סרחא דמתים עבידי.

⁸⁶ דאי שרית בנכרי מנכרי אתי לברוכי בנכרי שהדליק מבעוד יום דלא נתוסף משחשיכה דמברך סמוך לחשיכה מיד (רש"י), וחדא גזירה הוא דגורו חכמים כל אש נכרי שביד נכרי דאי לא הא לא קיימי הא (תוס' וע"ע בראשונים).

⁸⁷ דאז לאו לאורה נעשית רק לבשל ואין מברכין רק על שנעשה להאיר (רש"י).

⁸⁸ דמשתמשים נמי לאורה (שם).

⁸⁹ פרשנו לרש"י אבל בתוס' בשם ר"ח פ' איפכא דבאדם חשיב מדליקין לאור ובדליכא אדם חשיב מדליקין לכבוד ביהכ"נ, ולפ"ז גורסים באו"א בגמ' עי' בהגהות הגר"א. ועי' בשו"ע ס' רצ"ח סעי' י"א דמחיא הב' דעות בזה ועי"ש במשנ"ב סק"ל.

⁹⁰ דצריכים לשתוק מגירסתם כדי שיתכוננו כולם (רש"י).

⁹¹ עי' בגליון הש"ס בשם פרקי דר"א, ואגב מבואר במג"א בס' ר"ל סק"ו בשם יש"ש בב"ק דמי שנתעטש וחבירו א"ל אסותא יענה לו ברוך תהי' ואח"כ לישועתך קוית' ה' דהמתפלל על חבירו הוא נענה תחילה עי"ש, והשתא לא נהגו כן לומר לישועתך וכו' - ועי' שם בכף החיים סק"כ ובאחרונים.

רב - כל דמוציאין נר למת ביום ובליילה אין מברכין עליו^ט, ואם רק בליילה מברכין עליו.

רב הונא - בשמים דבית הכסא^ז ושמן העשוי להעביר זוחמא^ט אין מברכין דלאו לריחא עבידא^ט, ומה דאיתא - דאם נכנס לחנותו של בושם אם ישב שם כל היום אינו מברך רק פעם א', אבל אם נכנס ויצא מברך בכל פעם, - אף דשם לא מיועד לריח, מכ"מ לריחא "נמי" עבידא כי היכי דנרחי אינשי ויקנו.

מהלך חוץ לכרך והריח ריח - אם רוב העיר עו"כ אינו מברך אינו מברך ואם רוב ישראל מברך, ולדברי ר' יוסי אף בזה אין מברכים דבנות ישראל מקטרות לכשפים, ואף דכולהו אין מקטרין, כיון דמיעוטא לכשפים, ומיעוטא לגמר הכלים^ט, נמצא דרוב אינו לריחא.

ר' יוחנן - המהלך בע"ש בטבריא ובמוצ"ש בצפורי והריח ריח אינו מברך - דאינו עשוי רק לגמר הכלים.

הי' מהלך בשוק של עו"כ ונתרצה להריח הרי זה חוטא.

רב יהודה בשם רב ורב אשי - מה דאיתא במשנה דאין מברכין על הנר עד"י שיאותו^ט - אין הכוונה יאותו ממש רק כל שאילו עומד בקרוב הי' יכול להנות, ואף דעומד עכשיו בריחוק מקום.

מיתיבי - נר טמונה בחיקו או בפנס [בעששית^ט] או ראה שלהבת ולא נשתמש לאורה או נשתמש לאורה ולא ראה שלהבת אינו מברך עד שיראה וישתמש לאורה, בשלמא משתמש לאורה ולא ראה משכחת דקיימא בקרן זיות, אבל ראה שלהבת ולא נשתמש היכא משכחת לה אם לא דמרחקא, ומסקינן דמיירי כגון דעמיא ואזלי.

רבא - יאותו דמתני' יאותו ממש, וכמה - לעולא הוא כדי שיכיר בין איסור לפונדיון, ולחזקיה כדי שיכיר בין מלוזמא [משקל] דטבריא למלוזמא דצפורי^ט.

רב יהודה מברך אדבי אדא אף דהי' רחוק מביתו כשיטתו, רבא מברך אדבי גוריא בר חמא סמוך לביתו כשיטתו, אביי מברך אדבי בר אבוה.

גחלים לוחשות דהיינו דאילו מכניס בתוכו קיסם דולקת מאליה - מברכין עליו.

אומנותאין מברכין עליו, ובעי להו אי "א"וממות באל"ף או בעי"ן, דהוא בעי"ן כדכ' ארזין לא עממהו בגן אלקים.

רב יהודה בשם רב - אין מחזרין על האור^ט כמו שמחזרים על מצות, ור' זירא דמעיקרא הי' מהדר ע"ז ואחר ששמע בשם רב פסק מזה אלא אי מיקלע ממילא מברך.

רב זביד - מחלוקת ב"ש ובי"ה אי צריך להחזיר למקומו הוא דוקא בשוגג אבל במזיד לכו"ע יחזור למקומו, וקמ"ל דלא תימא דושכח לאו דוקא רק להודיעך כוחו דבי"ש.

תניא - אמרו בי"ה לבי"ש לדבריהם מי שאכל בראש הבירה וירד ולא בירך האם יחזור לראש הבירה, אמרו להן בי"ש דאם הי' ארנקי של מעות בודאי הי' חזר, וא"כ כשי"כ לכבוד שמים.

הני תרי תלמודי דחד עביד בשוגג כבי"ש^ט ומצא ארנקי של מעות, וחד עביד במזיד כבי"ה ואכלי' ארי'.

רבה בר בר חנה אכל ושכח, אמר אי אמינא להו אמרו לי בריך דכל דמברך תברך השם, ואמר להם דשכח יונה דדהבא, אזיל וברך ומצא יונה דדהבא, והטעם דאמר יונה דדהבא - דכלל ישראל נמשל ליונה דכי כנפי יונה החפה בכסף וכו' - דמה יונה נצולת בכנפיה^ט אף כלל ישראל נצולין במצות.

כמה שיעור עיכול - לר' יוחנן כ"ז שאינו רעב, לר"ל כ"ז שיצמא מחמת אכילתו, וזוהו באכילה מועטת אבל באכילה מרובה השיעור ד' מילין^ט.

חייא בר רב ורב נחמן - מה דקאמר המשנה דאף דלא שמע כל הברכה עונה אמן - לא באי מן המסובין מיירי דיוצא הברכה בזה דהוא בודאי צריך לשמוע כל הברכה, רק מיירי באדם שלא אכל עמהן.

רב לחייא בר' רב הונא לרבה בר'י - כשמושיטין כוס של ברכה חטוף וברך.

^ט כיון דהוא רק ברכת השבח (ראשונים, וע"ע שם אי במוצאי יוה"כ צריך לחזור ע"ז, וע"ע בשו"ע סי' רצ"ח סעי' א').

^ז ואף דאין הלכה כבי"ש - הכא בי"ה נמי מודי לבי"ש רק סוברים דלא הטריחו לך (תוס' לעיל נ"ב: ד"ה בכולי' ובראשונים כאן, וע"ע שם מה שכי' בזה). וע"ע בשו"ע סי' קפ"ד סעי' א' דנחלקו הראשונים אי בשוגג חוזרין למקומו, וע"ע שם במשנ"ב סק"ד דנכון לחזור למקומו אם לא בשעת הדחק.

^ח או בורחת או נלחמת בראשי אגפיה (רש"י, וע"ע בשבת מ"ט. דפי' שם דכן מ"צינה" נצולת בכנפיה, וע"ע מש"כ בדף ק"ל.).

^ט פרשנו לפי' רש"י, ובתוס' פי' בהיפך עי"ש, וע"ע בשו"ע סי' קפ"ד סעי' ה' ובמשנ"ב ובבה"ל שם.

^ט דכיון דגם ביום מוציאין בודאי לכבוד מוציאין (רש"י, וע"ע בראשונים דנחלקו אם מוציאין "גם" להאיר אי מברכין כיון דלגם לכבוד מוציאין, וע"ע בבה"ל בס"י רצ"ח בסעי' י"א מה דדייק בדברי רש"י כאן, וע"ע שם אי מתחילה הי' לכבוד ואח"כ להאיר מה דינו).

^ז דאדם איסטיס מוליך לביה"ס להעביר ריח רע משם (רש"י).

^ח דמביאים בסוף סעודה לסוך ידים מוזהמות (שם).

^ט אבל מברכין על השמן בורא שמן ערב (רש"י ותוס', וע"ע שם דמה דאיתא לעיל (מ"ג). דמברכין עצי בשמים מיירי בבא להריח), אולם ע"י בשו"ע רי"ז סעי' ב' ובמג"א דלדעת רוב פוסקים אין מברכין גם בורא שמן ערב, וכן פסק במשנ"ב סק"א ע"ש.

^ז לבשם בעשנו הבגדים (רש"י). וע"ע ברש"ש דזה נמי בצירוף מיעוט עכו"ם, וע"ע עוד באחרונים בזה.

^ח כן פירש רש"י, ולפי"ד כיון דהוא בזוכית אינו מברך, ויש בראשונים דחולקים ע"ז דרק אם הוא בברזל ורואה אותו דרך נקבים אין מברכים, וע"ע בשו"ע סי' רצ"ח סעי' ט"ו דפוסק כרש"י ובמג"א שם דחולק ע"ז וע"ע שם במשנ"ב ובבה"ל דהאריך בזה.

^ט וזוהו הדמיון יותר גדול ובעינן יותר אור (תר"י), וע"ע בשו"ע סי' רצ"ח סעי' ד' דלהלכ' פסקינן דבעינן להכיר בין מטבע למטבע, וע"ע בשו"ע סי' ג' דלכן נהגו להסתכל בצפרנים ע"ש ובמשנ"ב סק"ט, ויש בזה טעמים אחרים ע"ש.

למימרא - דמברך עדיף מעונה, האמר ר' יוסי דהעונה גדול יותר ממברך, ואמר ר' נהוראי - תדע דהגולירין יורדין ומתגרין וגבורים יורדים ומנצחין, ומסקינן דתנאי הוא - דתנאי א' המברך וא' העונה במשמע² אלא דממהרין למברך יותר מן העונה.

רב לשמואל - על הכל עונין אמן חוץ מברכת קטן הואיל ולהתלמד עשוין ואינו מכוונין לברך, וזוהו בשאר ברכות אבל כשקוראים הפטורה^{מא} עונין.

לר' זילאי - שמן שבסוף הסעודה לסוך הידים - מעכב הברכה^{מב}, לר' חייא אינו מעכב, לר' אחא שמן "טוב שיש בו בשמים" מעכב, לר' זוהמאי - כשם שמזוהם פסול לעבודה כך ידים מזוהמות פסול לעבודה.

רב נחמן בר יצחק - אנא מתנינא ידענא, והתקדשתם - מים ראשונים, והייתם קדושים - מים אחרונים^{מג}, כי קדוש אני - זה שמן טוב, אני ה' אלקיכם - זו ברכה.

הדרן עלך אלו דברים

דף נ"ד

במשנה - רואה^{מד} מקום שנעשו בו נסים לישראל אומר ברוך^{מה} שעשה נסים לאבותינו.

מקום דנעקרה עיז^{מז} - ברוך שנעקרה עכו"ם מארצנו.

על הזיקין וזועות והרעמים ורוחות וברקים - שכוחו וגבורתו מלא עולם^{מא}.

על ההרים וגבעות וימים ונהרות^{מב} ומדברות - עושה מעשה בראשית, ולר' יהודה הרואה ים הגדול^{מג} אומר שעשה ים הגדול, וזוהו רק אם רואהו לפרקים.

על הגשמים ובשורות טובות - הטוב ומטיב.

בשורות רעות - דיין האמת.

בנה בית חדש וקנה כלים חדשים - שהחיינו.

מברך על הרעה מעין הטובה ועל הטובה מעין הרעה.

הצועק לשעבר כגון אשתו מעוברת ואומר יה"ר שתלד זכר, או בא בדרך ושמע צוחה בעיר ואומר יה"ר שלא תהא בתוך ביתי - הרי זה תפילת שוא.

הנכבס לכרך^{מג} מתפלל ב^{מז} בכניסתו וביציאתו, ולבן עזאי ד' שתים בכניסתו וב' ביציאתו - נותן הודאה אלשעבר וצועק אלהבא^{מא}.

² בפסוק קומו ברכו את ה' אלקיכם וכו' (רש"י).

^{מב} כך פי' רש"י ועוד, ועי' בראשונים פי' אחר.

^{מז} דאסור לזמן עד שיבא שמן, וכן דמעכב כל דבר הבא בקנח סעודה דאכלו בלי ברכה (רש"י).

^{מא} בימייהם היו רגילין ליטול ידיהם אחר הסעודה משום מלח סדומית, אבל כהיום אינו מצוי ואין רגילין ליטול ידינו אינו מעכב, אבל לאנשים מעוננים בודאי מעכב (תוס').

^{מב} מיירי דרואה מל' יום לל' יום (תוס' ועי' בראשונים).

^{מג} עי' בתוס' ובראשונים דכל הני ברכות הוא בשם ומלכות, אולם יש ראשונים דחלקו עי' עי' בדבריהם.

^{מד} בירושלמי דמיירי דנעקרה עכו"ם מכל א"י (תוס').

^{מה} דאלו נראין או נשמעין למרחוק (רש"י).

^{מז} לאו בכל נהרות מיירי רק בד' נהרות דמוזכר בפר' בראשית (תוס' ועי' בראשונים דכמו"כ בכל הני כגון גבעות מיירי בגבחה מיחודת).

^{מא} לפי שהוא חשוה וגדול מכולן יש לו ברכה מיוחדת (רש"י).

^{מב} ושם מצוין מושלים רעים (רש"י).

^{מג} מתפלל שיכנס בשלום וכן ביציאתו (רש"י).

חייב אדם לברך על הרעה כמו על הטובה, דכי ואהבת את ה' בכל לבבך - בשני יצריך יצה"ט ויצה"ר, ובכל נפשך - אפילו נוטל נפשך, ובכל מאדך - בכל ממונד, ד"יא - בכל מדה ומדה² שהוא מודה לך - מודה לו.

לא יקל ראשו כנגד שער המזרח^{מב} דהוא מכוון נגד קדה"ק, ולא יכנס בחר הבית במקלו ובמנעלו ובפונדתו^{מג} ובאבק שעל רגליו, ולא יעשנו קפנדריא, ורקיקה אסור מקו"ח.

כל חותמי ברכה דבמקדש היו אומרים ברוך אתה וכו' עד מן העולם, משקלקלו הצדוקים והי' ואמרו אין עולם אלא א', הוסיפו^{מג} מן העולם ועד העולם.

התקינו דיהא אדם שואל חבירו בשם^{מב} דכי והנה בא בועז וגו' ויאמר חקוצרים ה' עמכם ויאמרו לו יברכך ה', ואומר - ה' עמך גבור חיל, ואומר אל תבוז כי זקנה אמן, ואומר עת לעשות לה' הפרו תורתך^{מג}, ר' נתן אומר הפרו תורתך משום עת לעשות לה'.

ר' יוחנן - למדין מיתרו^{מז} דאמר ברוך ה' אשר הציל אתכם - דמברכין אניסא.

אניסא דיחיד "מי שנעשה לו נס" מברך כמו דההוא גברא דאזל בעבר ימינא^{מז} ונפל עליו ארי וניצול מיני ואייל רבא דכל אימת דמטיית להתם בריך - שעשה לי נסים, וכן מר ברי' דרב הונא נעשה לו נס בפקתא דערבות דאברי' לי עינא, ועוד נס נעשה לו בריסתקא דמחוזא כשנפל עלי' גמלא פריצא [גמל משוגע] ונפל חומת בית שהי' סמוך לו ועל לגווה, וברוך בערבות - ברוך שעשה לי נס בערבות ובגמל^{מא}, ובריסתקא דמחוזא אמר - בגמל ובערבות.

ואניסא דרבים כו"ע מחייב לברך כמתני'.

² נמצא שמתפלל ד' דבכל תפלה יש ב' (רש"י).

^{מב} בין טובה ובין פרעניות (רש"י).

^{מג} חוץ להר הבית אשר בחומה הנמוכה אשר לרגלי הבית במזרח, וכל השערים ה' מכוונים זה נגד זה (רש"י).

^{מד} חגור חלול ובו מעות (רש"י, ויש פי' אחר בראשונים).

^{מז} עזרא וסייעתו ללמד שיש שני עולמות להוציא מלב הצדוקים דכופרים בתחיית המתים (רש"י), ואף דלא היו צדוקים בעת ההוא - כל כופרים נקרא צדוקים עי' במהר"ץ חיות ויש בזה עוד דברים באחרונים).

^{מא} ולא אמרינן דמזולזל בכבודו של מקום (רש"י), ובראשונים נחלקו אי זה חיוב להזכיר השם או רק רשות עי"ש, ועי' ע' מת' תקנה זו).

^{מב} פעמים שמבטלים תורה כדי לעשות לה', והכא נמי המתכוין לשלום חבירו זהו רצונו של מקום וכו' (רש"י).

^{מג} ואע"ג דלא "ראה" מקום הנס - מכ"מ ה' רואה אנשים דבהם נעשו הנס (ראשונים), ועי' ע' במהר"ש א' דמקום לכתם במדבר הוא מקום ניסא עי"ש, ועי' ע' שם דלכאורה לא אמר יתרו בשם ומלכות ועי' עוד באחרונים בזה).

^{מד} שם מדינה בדדומו של פרס (רש"י).

^{מז} נחלקו הראשונים אי מחויב לעשות כן להזכיר מקום הנס או דהי' רק חומרא, ועי' בשו"ע סי' רי"ח סעי' ה' דמחויב להזכיר, ועי' ש' במשנ"ב דהוה רק ביחיד ולא ברבים, ועי' ע' שם באחרונים דרק הוא צריך להזכיר ולא בנו עי"ש.

דף נ"ב ע"א

וסברי ב"ש דברכת היום עדיפא והתניא הנכנס לבית במוצאי שבת מברך על היין ועל המאור ועל הבשמים ואח"כ אומר הבדלה ואם אין לו אלא כוס אחד מניחו לאחר המזון ומשלשלין כולן לאחריו
ממאי דבי"ש דילמא ב"ה

לא ס"ד דקתני מאור ואח"כ בשמים ומאן שמעת לי' דאית לי' האי סברא ב"ש
קסברי ב"ש שאני עיולי יומא מאפוקי יומא עיולי יומא כמה דמקדמינן לי' עדיף אפוקי יומא כמה דמאחרינן לי' עדיף כי היכי דלא להוי עלן כמשוי.

מאי ס"ל ר' יהודה אליבא דב"ש
אי"ר יהודה לא נחלקו ב"ש ובי"ה על המזון שבתחלה ועל הבדלה שהיא בסוף על מה נחלקו על המאור ועל הבשמים ב"ש אומרים מאור ואח"כ בשמים ובי"ה אומרים בשמים ואח"כ מאור

ומאי ס"ל ר' מאיר במחלוקת ב"ש ובי"ה
המשנה שלנו היא ר"מ [כדאמר רבא בע"ב] וס"ל דאף ב"ה ס"ל דקודם מברך על הנר ואח"כ על הבשמים

א"כ מאי מקשה על ב"ש אפשר הברייתא ס"ל כר"מ אליבא דב"ה, ואה"נ לב"ש ברכת היום עדיפא
לא ס"ד דקתני הכא במתניתין ב"ש אומרים נר ומזון בשמים והבדלה ובי"ה אומרים נר ובשמים מזון והבדלה התם בברייתא קתני אם אין לו אלא כוס אחד מניחו לאחר המזון, א"כ במתני' קתני דב"ה ס"ל מזון באמצע ובברייתא קתני משלשלין כולן לאחריו כר"מ דאמר על המזון שבתחילה.

וסברי ב"ש דברה"מ? טעונה כוס [דקתני מניחו לאחר המזון] והא תנן בא להם יין לאחר המזון ואין שם אלא אותו כוס ב"ש אומרים מברך על היין ואח"כ מברך על המזון מאי לאו דמברך עליוי' ושת"י לי', לא דברך עליוי' ומנח לי'.

והאמר מר המברך צריך שיטעום
דטעים לי'

והאמר מר טעמו פגמו
דטעים לי' בידיו

והאמר מר כוס של ברכה צריכה שיעור והא קא פחית לי' משיעורי
דנפיש לי' טפי משיעורי'

והא אם אין שם אלא אותו הכוס קתני
תרי לא הוי ומחד נפיש

והא תני רב חייא ב"ש אומרים מברך על היין ושותהו וא"כ מברך ברכת המזון
אלא תרי תנאי אליבא דב"ש [רב חייא סבר לדעת ב"ש אין ברכת המזון טעונה כוס והתנא של הברייתא ס"ל דב"ש ס"ל דברה"מ? טעונה כוס.

מ"ט דב"ש דס"ל נוטלין לידים ואח"כ מוזגין את הכוס
שאם אתה אומר מוזגין את הכוס תחלה גזירה שמא יטמאו משקין שאחורי הכוס מחמת ידיו ויחזרו ויטמאו את הכוס [דגזרו דמשקין עושה תחילה א"כ יהי המים אחורי הכוס ראשון והמשקין יטמאו את הכוס ויעשה אותה שני]

ומה בכך שיעשה את הכוס שני
סברי ב"ש שאסור להשתמש בסעודה בכלי טמא

וליטמי ידים לכוס
ידים שניות הן [כך הי' הגזירה] ואין שני עושה שלישי בחולין אלא ע"י משקין [שהמשקין נעשין ראשונים כנ"ל]

[וא"ת כלי אינו מקבל טומאה רק מאב הטומאה
ה"מ מדאורייתא וחכמים גזרו שיהו משקים ראשונים מטמאים כלי משום משקין שזב וכו']

מ"ט דב"ה דס"ל מוזגין את הכוס ואח"כ נוטלין לידים
שאם אתה אומר נוטלין לידים תחילה גזירה שמא יטמאו משקין שבידים [שלא יהא נגוב יפה] מחמת הכוס [דלדעתן מותר להשתמש בסעודה בכוס שנטמא מחמת משקין] ויחזרו ויטמאו את הידים [ונמצא אוכל בידים מסואבות]

ונטמי כוס לידים [למה לי משקין בידים אפילו ידים נגובות יטמא כוס לידים, וכוס בתוך הסעודה מה תהא עלי']
אין כלי מטמא אדם [כלי שהוא שני אין מטמאין את הידים דרך הנטמא באב הטומאה מטמא את הידים כמו משקין שהוא ראשון]

[אם אתה חושש שמא לא יהי' הידים נגובות א"כ הכוסות שבה באמצע הסעודות יש חשש זה שהמשקין שבידים יטמאו מאחורי הכוס
באמצע הסעודה וודאי כבר ידיו נגובות, וא"ת משקין הבאין מחמת התבשיל, תורת אוכל יש להם]

[ולמה לא חששו ב"ה שמא יטמאו המשקין של היין את הכוס מאחוריו
יטמאו מה בכך הא מותר להשתמש בכוס שאחוריו טמא]

ונטמי למשקין שבתוכה
הכא בכלי שנטמאו אחוריו במשקין עסקינן דתוכו טהור וגבו טמא, דתנן כלי שנטמאו אחוריו במשקין אחוריו טמאים תוכו ואגנו ואזנו וידיו טהורים נטמא תוכו נטמא כולו

דף נ"ב ע"ב

במאי קמפליגי ב"ש ובי"ה
ב"ש סברי אסור להשתמש בכלי שנטמאו אחוריו במשקין גזירה משום ניצוצות [שמא יתזו ניצוצות מתוכה על אחוריו ויטמאו משקין שמאחוריו מחמת אחורים ויטמאו את הידים] וליכא למגזר שמא יטמאו המשקין שבידים בכוס, ובי"ה סוברים מותר להשתמש בכלי שנטמאו אחוריו במשקין אמרי ניצוצות לא שכיחי ואיכא למיחש שמא יטמאו משקין שבידים מחמת הכוס

בגמרא דבר אחר תיכף לנטילת ידים סעודה
מאי ד"א ה"ק להו ב"ה לבי"ה לדידכו דאמריתו אסור להשתמש בכלי שאחוריו טמאים דגזרינן משום ניצוצות אפילו הכי הא עדיפא דתיכף לנט"י סעודה.

מ"ט דב"ש דמקנח ידו במפה ומניחה על השלחן [ולא על הכסת]
שאם אתה אומר על הכסת גזירה שמא יטמאו משקין שבמפה מחמת הכסת ויטמאו את הידים [שמא יהי' הכסת ראשון או שני א"כ יטמא משקין שבמפה ויעשה

ראשון ויטמא את הידים לעשות שניות, והשלחן ס"ל
לב"ש דאין משתמשין בשלחן טמא בסעודה]

ונטמיי' כסת למפה
אין כלי מטמא כלי

ונטמיי' כסת לגברא גופי'
אין כלי [שאינו אב הטומאה] מטמא אדם

ומ"ט דב"ה דס"ל מניחה על הכסת
שאם אתה אומר על השלחן גזירה שמא יטמאו משקין
שבמפה מחמת השלחן ויחזרו ויטמאו את האוכלין

וליטמא שלחן לאוכלין שבתוכו
הכא בשלחן שני עסקינן ואין שני עושה שלישי בחולין
אלא עיי' משקין

במאי קמפליגי
בי"ש סוברים שאסור להשתמש בשלחן טמא גזירה
משום אוכלי תרומה [שהשני פוסל את התרומה]
וב"ה אומרים מותר להשתמש בשלחן טמא אוכלי
תרומה זריזין הן

בגמרא ד"א אין נט"י לחולין מן התורה, מאי ד"א.
הכי קאמרי ל"י ב"ה לב"ש וכי תימרו מ"ש גבי אוכלין
דחיישינן אפילו הכי הא עדיפא דאין נט"י לחולין מן
התורה מוטב שיטמאו ידים דלית ל"י עיקר מן התורה
ואל יטמאו אוכלין דאית להו עיקר מן התורה

מ"ט דב"ש דמכבדין את הבית ואח"כ נוטלין לידים
שאם אתה אומר נוטלין לידים תחילה נמצא אתה
מפסיד את האוכלין [שמים אחרונים נתזין עליהן
ומפסידן]

**ומ"ט דב"ה דנוטלין לידים תחלה ואח"כ מכבדין את
הבית**
אם שמש ת"ח הוא נוטל פירורין שיש בהן כזית ומניח
פירורין שאין בהן כזית

ומאי מסייע ל"י מהא לר' יוחנן
דאמר פירורין שאין בהם כזית מותר לאבדן ביד

במאי קמפליגי ב"ש וב"ה
ב"ה ס"ל אסור להשתמש בשמש ע"ה וב"ש ס"ל מותר
להשתמש בשמש ע"ה

הלכה כמאן
א"ר יוסי בר חנינא א"ר הונא בכולה פרקין הלכה כב"ה
בר מהא דהלכה כב"ש
ר' אושעיא מתני איפכא [שיטת ב"ש וב"ה דב"ה ס"ל
מכבדין את הבית ואח"כ נוטלין לידים] ובהא נמי הלכה
כב"ה

**האיך עשה רבא ברכה קודם אבשמים ואח"כ על
המאור הא במשנה תנן לכ"ע מברך על המאור ואח"כ
על הבשמים**
אמר רבא זו דברי ר"מ אבל ר' יהודה ס"ל לא נחלקו
בי"ש וב"ה וכו' ולב"ש מברך על המאור תחילה ולב"ה
מברך על הבשמים תחילה

מה א"ר יוחנן האיך נהוג העם
נהוג העם כב"ה אליבא דר' יהודה

**במשנה ב"ש אומרים שברא וכו' באיזה לשון כ"ע לא
פליגי ובאיזה לשון מחלוקה**
אמר רבא בברא כ"ע לא פליגי דברא משמע [לשעבר] כי
פליגי בבורא ב"ש סברי בורא דעתיד למברא וב"ה סברי
בורא נמי דברא משמע

**מתיב רב יוסף יוצר או ובורא חושך יוצר הרים ובורא
רוח בורא השמים ונוטיהם**
אלא א"ר יוסף בברא ובורא דכ"ע לא פליגי דברא משמע
כי פליגי במאור ומאורי, ב"ש סברי חדא נהורא איכא
בנורא וב"ה אומרים טובא נהורי איכא בנורא,
תניא נמי הכי אמרו להן ב"ה לב"ש הרבה מאורות יש
באור.

**במשנה אין מברכין לא על הנר ולא על הבשמים של
עכו"ם, בשלמא נר משום דלא שבת אלא בשמים מ"ט
לא**
א"ר יהודא א"ר רב הכא במסיבת עכו"ם עסקינן שסתם
מסיבת עכו"ם לע"ז

**הא מדקתני סיפא אין מברכין לא על הנר ולא על
הבשמים של ע"ז מכלל דרישא לאו בע"ז עסקינן**
א"ר חנינא מסורא מה טעם קאמר מה טעם אין מברכין
לא על הנר ולא על הבשמים של עכו"ם מפני שסתם
מסיבת עכו"ם לע"ז

דף נ"ג ע"א

**בברייתא אור ששבת מברכין ושלא שבת אין מברכין
מאי לא שבת אי נימא לא שבת מחמת מלאכה אפילו
ממלאכה דהיתרא והתניא אור של חי' ושל חולה
מברכין עליו**
א"ר"נ בר יצחק מאי שבת ששבת מחמת מלאכת עבירה
תני' עשית שהיתה דולקות והולכות כל היום כולו
למוצאי שבת מברכין עליו.

**נכרי שהדליק מישוראל וישוראל שהדליק מנכרי מאי
מברכין עליו**

נכרי מנכרי
אין מברכין עליו

**מ"ש נכרי מנכרי דלא משום דלא שבת א"ה ישראל
מנכרי נמי הא לא שבת**
וכי תימא הך איסורא אזיל להו והך אחרנא הוא ובידא
דישראל קא מתילדא

**אלא הא דתניא המוציא שלהבת לרה"ר חייב אמאי
חייב מה שעקר לא הניח ומה שהניח לא עקר**
אלא לעולם הך דאיסורא נמי איתא וכי קא מברך
אתוספתא דהיתרא קא מברך

אי הכי נכרי מנכרי נמי
אין ה"נ גזירה משום נכרי ראשון ועמוד ראשון [אי
שרית נכרי שהדליק מנכרי משחשיכה אתי לברוכי
בנכרי שהדליק מבעו"י ובאותו אור עצמו שלא ניתוסף
משחשיכה כגון שמברך עליו סמוך לחשיכה מיד]

הי' מהלך חוץ לכרך וראה אור
אם רוב נכרים אינו מברך אם רוב ישראל מברך

**הא גופא קשיא אמרת אם רוב נכרים אין מברכין הא
מחצה על מחצה מברכין והדר קתני אם רוב ישראל
מברכין הא מחצה על מחצה אין מברכין**

בדין הוא דאפילו מחצה על מחצה נמי מברך ואידי דתנא רישא רוב נכרים תנא סיפא רוב ישראל

הי' מהלך חוץ לכרך וראה תינוק ואבוקה בידו מאי
בודק אחריו אם ישראל הוא מברך ואם נכרי הוא אינו מברך

מאי איריא תינוק אפילו גדול נמי
אמר רב יהודה א"ר הכא בסמוך לשקיעת החמה עסקינן גדול מוכחא מילתא דודאי נכרי הוא [דגדול לא הי' ממחר סמוך לחשיכה מיד לאחוז האור בידו] תינוק אימר ישראל הוא אקרי ונקיט.

הי' מהלך חוץ לכרך וראה אור מאי
אם עבה כפי הכבשן מברך עליו [שנעשה להאיר] ואם לאו אינו מברך עליו [דנעשית לבשל]

תנא חדא אור של כבשן מברכין עליו ותנא חדא אין מברכין עליו
בתחילת שריפה אין מברכין עליו דאין האור להאיר לסוף לאחר שנשרפו האבנים משתמשין לאור.

תנא חדא אור של תנור ושל כירים מברכין עליו ותניא אידיך אין מברכין עליו
לא קשיא הא בתחילה הוא בסוף.

תנא חדא של בית הכנסת ושל ביהמ"ד מברכין עליו ותניא אידיך אין מברכין עליו

[א] ל"ק הא דאיכא אדם חשוב לכבודו הדליקו ולא להאיר והא דליכא אדם חשוב להאיר להם הדליקו ומברכין עליו

[ב] ואיבעית אימא הא והא דאיכא אדם חשוב ולא קשיא הא דאיכא חזנא שאוכל בבית המדרש אף לאורה עשוי שיאכל החזן לאורה ומברכין הא דליכא חזנא.
[ג] ואיבעית אימר הא והא דאיכא חזנא ול"ק הא דאיכא סיהרא [ובדאיכא סיהרא שהחזן יכול לאכול לאור אין מברכין שלא להאיר הדליקו אלא לכבוד האדם חשוב] הא דליכא סיהרא.

הי' יושבין בבית המדרש והביאו אור לפנייהם מאי
בייש אומרים כל אחד ואחד מברך לעצמו וב"ה אומרים אחד מברך לכולן משום שנאמר ברוב עם הדרך מלך

בשלמא ב"ה מפרשי טעמא אלא ב"ש מ"ט
קסברי מפני ביטול ביהמ"ד [שבזמן שאחד מברך לכולם צריך לשתוק מגירסתם כדי שיתכוננו כולם וישמע אליו ויענו אמן]

תניא נמי הכי של בית רבן גמליאל לא היו אומרים מרפא [לאדם המתעטש שרגילים לומר אסותא] מפני ביטול בית המדרש [ועיין כאן בגליון הש"ס מה שמביא מפרד"א]

מ"ט אין מברכין לא על הנר ועל הבשמים של מתים
נר לכבוד [המת] הוא דעביד, בשמים לעבורי ריחא עבידא לא מברכין עליו.

איזה כלל א"ר יהודא על זה
כל שמוציאין לפניו [לפני המת] ביום ובלילה אין מברכין עליו [דעשוי רק לכבוד] וכל שאין מוציאין אלא בלילה מברכין עליו [דעשוי להאיר]

בשמים של בית הכסא ושמן העשוי להעביר את הזוהמא מאי

אריה אין מברכין עליו [בורא עצי בשמים אלא בורא שמן ערב עיין ברש"י כאן]

למימרא דכל היכא דלאו לריחא עבידא לא מברכין עליו
מיתבי הנכנס לחנותו של בשם והריח ריח אפילו ישב שם כל היום כולו אינו מברך אלא פעם אחת נכנס ויצא נכנס ויצא מברך כל כל פעם ופעם, והא הכא דלאו לריחא הוא דעבידא וקמברך
לריחא נמי עבידא כי היכי דנירחו אינשי וניתי וניזבון מיני.

הי' מהלך חוץ לכרך והריח ריח מאי
אם רוב עכו"ם אינו מברך אם רוב ישראל מברך ר' יוסי אומר אפילו רוב ישראל נמי אינו מברך מפני שבנות ישראל מקטרות לכשפים

אטו כולהו לכשפים מקטרין
ה"ל מיעוטא לכשפים ומיעוטא נמי לגמר את הכלים אשתכח רובא דלאו לריחא עביד וכל רובא דלאו לריחא עביד לא מברך.

המהלך בע"ש בטבריא ובמוצאי שבת בצפורי והריח ריח מאי

אינו מברך מפני שחזקתו אינו עשוי אלא לגמר בו את הכלים [דהיו רגילים לגמר ע"ש ובצפורי במוצאי שבת]

הי' מהלך בשוק של עכו"ם ונתרצה להריח
הרי זה חוטא

דך נ"ג ע"ב

במשנה אין מברכין על הנר עד שיאותרו לאורו, אם צריך יאותו ממש

[א] אמר רב יהודא אמר רב לא יאותו ממש אלא כל שאילו עומד בקרוב ומשתמש לאורה ואפילו ברחוק מקום [ברש"י אפילו לא נהנה ממנו מברכין עליו רק צריך להיות ראוי ליהנות ממנו לעומדים סמוך לו ואז מברכין עליו אפילו הרחוקים ממנו ובלבד שיראהו] וכן אמר רב אשי ברחוק מקום שנינו

מתיבי היתה לו נר טמונה בחיקו או בפנס או שראה שלהבת ולא נשתמש לאורה או נשתמש לאורה ולא ראה שלהבת אינו מברך עד שיראה שלהבת ממש, בשלמא משתמש לאורה ולא ראה שלהבת משכחת לה דקיימא בקרן זויות אלא ראה שלהבת ולא נשתמש לאורה היכי משכחת לי' לאו דמרחקא
לא כגון דעמיא ואזיל

גחלים לוחשות אם מברכין עלי'
מברכין עלי'

גחלים עוממות אם מברכין עלי'
אין מברכין עלי'

ה"ד לוחשות
א"ר חסדא כל שאילו מכניס לתוכן קיסם ודולקת מאלי'

אוממות או עוממות
ת"ש דא"ר חסדא בר אבדימי ארזים לא עממוהו בגן אלקים.

מה אמר רבא על יאותו
[ב] יאותו ממש [עומד בסמוך]

וכמה [הוא צריך להיות בסמוך]

אמר עולא כדי שיכיר בין איסר לפונדיון
חזקי' אמר כדי שיכיר בין מלוזמא של טבריא למלוזמא
של צפורי

היכי אנו רואין דרב יהודא דס"ל לאו יאותו ממש ורבא דס"ל יאותו ממש עשאו כשיטתם

רב יהודא מברך אדבי דיילא [שהי' רחוק מביתו]
רבא מברך אדבי גוריא בר חמא [סמוך לביתו] אביי
מברך אדבי בר אבוה.

אם צריך להחזיר על האור כדרך שמחזיר על המצות

אמר רב יהודא א"ר רב אין מחזירין על האור [אם אין
לו אור א"צ לחזור אחריו]

מה א"ר זירא על זה

מריש הוה מהדרנא כיון דשמענא להא דרב יהודא א"ר
אנא נמי לא מהדרנא אלא אי מלקע לי ממילא
מברכינא.

במשנה מי שאכל ושכח ולא בירך ב"ש אומרים וכו' מתי המחלוקה

אמר רב זביד וכו' מחלוקת בשכח אבל במזיד ד"ה יחזור
למקומו ויברך

פשיטא שכח תנן

מהו דתימא ה"ה אפילו במזיד והאי דקתני ושכח
להודיעך כוחן של ב"ש קמ"ל

אמרו להן ב"ה לב"ש לדבריכם מי שאכל בראש הבירה ושכח וירד ולא ברך יחזור לראש הבירה, מה ענו ע"ז ב"ש

לדבריכם מי ששכח ארנקי בראש הבירה לא יעלה
ויטלנו לכבודו עצמו הוא עולה לכבוד שמים לא כ"ש.

מה הי' עם שני תלמידי חד עביד בשוגג כב"ש וחד עביד במזיד כב"ה

דעביד כב"ש אשכח ארנקא דדהבא, דעביד במזיד כב"ה
אכלי' אריא

רבה בב"ח הוה קאזל בשרייתא אכל ואשתלי ולא בירך מה אמר להו

אנטרו לי דאנשא יונה דדהבא אזיל וברוך ואשכח יונה
דהבא

ומאי שנא יונה

דמתילי כנסת ישראל ליונה דכ' כנפי יונה נחפה בכסף
ואברותי' בירקרק חרוץ מה יונה אינה ניצלת אלא
בכנפי' אף ישראל אינן ניצולין אלא במצות.

במשנה עד אימתי מברך עד שיתעכל המזון שבמעיו כמה שיעור עיכול

א"ר יוחנן כל זמן שאינו רעב
ר"ל אמר כל זמן שיצמא מחמת אכילתו

א"ל רב יימר בר שלמיא למר זוטרא וכו' מי אמר ר"ל הכי והאמר רב אמי אמר ר"ל כמה שיעור עכול כדי להלך ארבע מילין

ל"ק באכילה מרובה ד' מילין באכילה מועטת שיצמא
מחמת אכילתו [ועיין בתוס' להיפוך]

במשנה השומע ברכה מישראל עונה אמן אפילו לא שמע ממנו כל הברכה, וכי לא שמע היכי נפיק

אמר חייא בר רב בשלא אכל עמהן וכן א"ר נחמן א"ר
רבה בר אבוהו.

מה אמר רב לחייא ברי' בענין כוס של ברכה חטוף ובריך

למימרא דמברך עדיף ממאן דעני אמן והתניא ר' יוסי
אומר גדול העונה אמן יותר מן המברך א"ל ר' נהוראי
השמים כן הוא תדע שהרי גוליינן יורדין ומתגרינן
במלחמה וגבורים יורדין ומנצחין

תנאי הוא דתניא אחד המברך ואחד העונה אמן במשמע
[מהפסוק קומו ברכו את ה' אלקיכם ואומר ויברכו שם
כבודך] אלא שממהרין לברך [ליתן שכר] יותר מן העונה
אמן

בעי מיני' שמואל מרב מהו לענות אמן אחר תינוקת של בית רבן

א"ל אחר הכל עונין אמן חוץ מתינוקת של בית רבן
הואיל ולהתלמד עשוין

וה"מ בדלא עידן מפטרייהו [שאין מתכוין אלא ללמד]
אבל בעידן מפטרייהו עונין [כשאומרים הפטורה עונין
אחריהן אמן]

אם שמן מעכב את הברכה

רבי זילאי אומר דמעכב

רבי זיואי אומר אינו מעכב

ר' אבא אומר שמן טוב מעכב

ר' זוהמאי אומר כשם שמזוהם פסול לעבודה כך ידיים
מזוהמות פסולות לברכה

מה אמר רב"י על זה

אנא לא זילאי ולא זיואי ולא זוהמי ידענא אלא מתניתא
ידענא דא"ר יהודה א"ר ואמרי לה במתניתא תנא
והתקדשתם אלו מים ראשונים והייתם קדושים אלו
מים אחרונים כי קדוש זה שמן אני ה' אלקיכם זו
ברכה.

דף נ"ד ע"א

הרואה מקום שנעשו בו ניסים לישראל מה מברך
אומר ברוך שעשה ניסים לאבותינו במקום הזה

מקום שנעקר ממנו ע"ז מאי מברך

ברוך שעקר ע"ז מארצינו

על הזיקין ועל הזועות ועל הרעמים ועל הרוחות ועל
הברקים מהו מברך

ברוך שכוחו וגבורתו מלא עולם

על ההרים ועל הגבעות ועל הימים ועל הנהרות ועל
המדברות מה מברך

ברוך עושה מעשי בראשית

הרואה את הים הגדול מאי מברך

ר' יהודא אומר מברך ברוך שעשה את הים הגדול בזמן
שרואה אותו לפרקים

על הגשמים ועל בשורות טובות

אומר ברוך הטוב והמיטיב

על בשורות רעות

אומר ברוך דיין האמת

בנה בית חדש וקנה כלים חדשים

אומר ברוך שהחיינו וקימנו והגיענו לזמן הזה

מברך על הרעה מעין הטובה מהו
ברוך דיין האמת

ועל הטובה מעין הרעה
הטוב והמטיב

הצועק לשעבר מאי
הרי זה תפלת שוא

כיצד הצועק לשעבר

היתה אשתו מעוברת ואומר יה"ר שתלד אשתי זכר הרי זו תפלת שוא
הי' בא בדרך ושמע קול צוחה בעיר ואומר יה"ר שלא יהא אלו בני ביתי הי"ז תפלת שוא

הנכנס לדרך כמה מתפלל

מתפלל שתיים אחת בכניסתו ואחת ביציאתו
בן עזאי אומר ארבע שתיים בכניסתו ושתיים ביציאתו
נותן הודאה לשעבר וצועק על לעתיד לבא

מנין דחייב אדם לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה

שנאמר ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך בשני יצרך ביצי"ט וביצה"ר בכל נפשך אפילו נוטל את נפשך בכל מאודך בכל ממונך ד"א בכל מדה ומדה הוא מודד לך הוי מודה לו במאוד מאוד

איזה קלות ראש אסור לעשות נגד מקום המקדש

לא יקל את ראשו כנגד שער המזרח שהוא מכוון כנגד בית קדשי הקדשים
לא יכנס להר הבית במקלו ובמנעלו ובפונדתו ובאבק שעל רגליו ולא יעשו קנפדריא ורקיקה מק"ו

האיך הי' חותמים ברכה במקדש

כל חותמי ברכות היו אומרים מן העולם משקלקלו המינים ואמרו אין עולם אלא אחד התקינו שיהא אומרים מן העולם ועד העולם

מה תקנה הי' בשואל את שלום חברו

התקינו שיהא אדם שואל את חברו בשם שנאמר והנה בועז בא מבית לחם ויאמר לקוצרים ה' עמכם ויאמר לו יברכך ה' ואומר אל תבוז כי זקנה אמך ואומר עת לעשות לה' הפרו תורתך רבי נתן אומר הפרו תורתך משום עת לעשות לה'.

מנ"ל דמברכינן אניסא

אי"ר יוחנן דאמר קרא ויאמר יתרו ברוך ה' אשר הציל

אניסא דרבים מברכינן אניסא דיחיד לא מברכינן והא ההוא דניצול מן ארי' ואמר רב כי מטית להתם בריך ברוך שעשה לי נס במקום הזה, בר ברי' דרבינא אזיל לערבות צחא למיא איברי לי' עינא דמים וגם כשהלך לרסתקא דמחוזא נפל עלי' גמלא פריצא וכו' כי מטא לערבות אמר ברוך שעשה לי נס בערבות ובגמל כי מטא לרסתקא דמחוזא אמר ברוך שעשה לי נס בגמל ובערבות

אמרי אניסא דרבים כולי עלמא מיחייבי לברוכי, אניסא דיחיד איהו חייב לברוכי.

הרואה מעברות הים ומעברות הירדן מעברות נחלי ארנון אבני אלגביש במורד בית חרוון ואבן שבקש לזרוק עוג מלך הבשן על ישראל ואבן שישב עלי' משה בשעה שעשה יהושע מלחמה בעמלק ואשתו של לוט וחומת יריחו שנבלעה במקומה אם מברך על זה

על כולם צריך שיתן הודאה ושבח לפני המקום

בשלמא מעברות הים דכ' ויבאו בני ישראל בתוך הים ביבשה, מעברות הירדן דכ' ויעמדו הכהנים נוצאי הארון ברית ה' בחרבה בתוך הירדן וכו' אלא מערבות נחלי ארנון מנלן

דכ' על כן יאמר בספר מלחמות ה' את והב בסופה וגוי' תנא את והב בסופה שני מצורעים היו דהוו מהלכין בסוף מחנה ישראל כי הוו קא חלפי ישראל אתו אמוראי וכו'.